



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm  
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

**Grégoire, Pierre**

**Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.**

**VD16 VD16 G 2999**

12 de Tortura seu Quæstione.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

ritus ex sola suspitione adulterii accusate possit vxorem: eo quod rei difficultis sit probatio. *L. quamuis, l. 3. ad leg. Jul. de adult. C. d. dixit dominus, 3. 2. q. 1.*

¶ Omnes ¶ rursus suspiciones, vel sunt affirmatiue, vel negatiue. Et rursus omnis præsumtio, quæ fidem aliquam faciat, vel debet esse de vero, vel de verisimili. Atque plene illa probabit, quæ est de his quæ conformia sunt veritati. *Barr. in l. 2. de excus. tuto. P.* Earum vero quæ nullam habent verisimilitudinem, nulla habebit ratio. *Bald. in l. fin. in 2. colum. de here. inst. C. & in l. generaliter, 7. quest. de non num. pec. C. & ad ru. de prob. apud Greg. Felin. c. quanto, num. 2. de præsumt. text. in c. quia verisimile non est, de præsumpt.*

¶ Procedunt ¶ autem causæ præsumtionis, vel suspitionis, a natura rerum, personarum, negotiorum, a fama, a factis. In naturali causâ præsumtionis magis vrgent, quod immutabilem causam habere videantur. *§. sed naturalia, de iure natur. l. cas. de capti. dimittit.* Hinc certa visâ est præsumtio maternæ probationis, in iudicio Salomonis, in puero intra duas matres diuideudo. *ca. adferre mihi gladium, de præsumt.* Et præsumtio est certa pro affectione parentum in liberos, vt nihil sceleris contra illos moliri velle præsumantur. *L. confilio, de cura. furio. l. nec in ea lege, ad leg. Jul. de adult. P. c. a nobis, de coh. ab. cler. c. interdicti, 3. 2. dist. ca. omnibus, 8. dist. l. cum quis, de episc. & cler. C.* Admittit tamen in contrarium probationem, & ideo non probatio sed præsumtio dicitur, quæ probatione falsâ demonstrari possit ex rei veritate. Sicuti, vt retineamus exemplum proximum, & degeneres inueniri possunt parentes, qui liberos occidunt, *titu. de his qui par. aut lib. occid. C. ad leg. Pompon. de parric. l. 3. & 4. de inoffic. testam. P.* qui eis insidiantur, qui eos non diligunt, *l. lex qua tuores, de administ. tuto. C.* sic de similibus. Verum illud habent præcipui hæc præsumtionis, vt tamen illis credatur, quam diu de contrario fides vel probatio non erit facta. *L. non omnes, §. a barbaris, de re milit. P. l. merito, pro soc. P. c. fin. de præsumt.* Sed & præsumtio vna per contrariam præsumtionem elidi potest. *L. cum de indebito, 2. §. de probat. c. cum in iuuentute, de præsumt.*

¶ A fama, ¶ causâ suspitionis, vel bona vel mala oritur. In qua Iudex non constituit iudicium, sed inquirat de ea, *cum non liceat, de accus. quod latius docuimus lib. 3. 2. huius Syntag. c. 1. & 6.* Nec fama per se sufficit ad faciendam probationem. *cap. si testes omnes, §. sepe etiam, 4. q. 3.* Cum aliis tamen ad miniculis, aut alia semiple-na probatione, vt non teste, in causis ciuilibus non in criminalibus, probare potest. *gl. in d. §. sepe. & Panor. in c. veniens, in 1. de testam. c. si mala fama, 2. q. 5. & nisi cum aliis ad miniculis legitimis, vt in c. illud, & ibi glo. ad verb. si fama, loci, de præsumt. c. cum causam, de probatio. c. 1. de appell. l. 3. §. eiusdem, de testib.* Probatur autē ipsa fama per duos testes, *in ca. tam in literis, de probat.*

¶ A iure ¶ vero seu a lege suspiciones oriuntur, quarum alie iuris tantum: alie iuris & de iure dicuntur: de quibus, sed paulo quam oporteret confusus, meminit gl. in l. non est verisimile, l. 2. de eo quod met. cau. P. in ver. Præsumtionis. Præsumtionem iuris dicemus, quæ æquitatem quandam habet. Ius enim est ars æqui & boni. *l. 1. de inst. & iur. P.* Iuris vero & de iure, quæ æquitatem etiam habet, sed vltra in corpore Iuris scripti, continetur, & faciunt ambæ fidem. *Bald. ad rubr. de proba. apud Grego.* Felinus tradit præsumtionem iuris & de iure esse, quando ius in aliquo facto certum aliquid præsumit, & vltra præsumtionem illud firmat, & de eo statuit. *Fel. in c. quanto, nu. 3. de præsumt. & ibi Panor.* Vbi autem ius aliquid præsumit, sed pro præsumptione non firmat, aut non statuit pro ea, est præsumptio iuris tantum. *vt in c. si quis fidem, de sponsal. Lucas de Penna, ad l. quicumque, de apochis publi. lib. 10. C. tradit, 180. præsumtionis, in quibus lex aliquid præsumit.* Notant insuper interpretes, regulariter non admitti probationem contra præsumtionem iuris & de iure. *vt in d. ca. si quis fidem, & l. fama, arbit. iur. l. Felinus autem id explicat, & restringit sex modis. Fel. in d. c. quanto.* Ego tamen vnicam adicio exceptionem, si veritas contra præsumtionem appareat. Nam puto contra omnes præsumtionis, & in quacunque parte litis, obici posse rei veritatem, & illam manere præcipuam.

¶ Procedit ¶ aliquando & præsumtio ex sententia & mente iudicis, extra iuris præscripta, secundum ea quæ ei proponuntur. *l. in rebus, & ibi gl. singularis, C. de rebus cred. c. a ferrum de terra, 50. dist. c. fraternitatis, de frigi. & malef. c. cum dilectis, de rescript. c. cum Tertoldus, de re iudi. & sic ex diuersis animi motibus iudicat. l. de minore, §. tormenta, de questio. l. 3. §. 1. versu magis scire debes, de rescript. P.*

¶ Ceterum ¶ præsumtio probabilis, secundum media quædam, quibus verisimiliter ducimur, ad veritatem vt pletumq; formati debet: vt, ex verbis dicemus animum elici & præsumi, *Barr. in l. Nezenius, per illum text. de verb. oblig. vt non aliud quis dixisse censetur, quam prius mente agitauerit. l. Labeo, de suppl. leg.* Ex præteritis conuicimus & præsumimus futura, *c. mandata, 6. §. si. & c. scriba eis, de præsumt.* Ex consuetudine, voluntatem, *l. librorum, §. quod tamen Cassius, de lega. 2.* Ex præsentibus, alia non præsentia, *c. ex studiis, de præsumt.* Et sic de similibus, de quibus vide Hostiens. in summa, in tit. de præscript. in 3. diuisione. ¶ Præsumere ¶ proprie dicitur esse, legis vel iudicis: vt persuadere, aduocati: testari vel deponere, testis, secundum Baldum, in l. siue, ad finem, de probatio. Præsumunt quoque & priuati, sed illa præsumtio efficax non est in præiudicium vel utilitatem alterius: quem admodum legis vel iudicis. Nam & finis præsumtionis probantis, est releuare onus probandi. *Bald. in l. cum de indebito, & l. incumbit, de proba. P.* Oportuit autem præsumtionis, sicut & alia iudicia, admitti ad euincendam aliquam probationem eorum, quæ occulte & semotis arbitris testibus fiunt. Et vt leuius sit onus probandi. *L. non omnes, §. a barbaris, de re milit. P. l. consensu, §. super plagis, de repu. C. c. præterea, de testib.* Ne veritas, quæ exquiri omnimodo debet, pereat. *l. fin. C. de probat.* Instrui autem iudicis religio potest, ex pluribus iudiciis quæ suspitionem inducunt. *l. iudicia, de rei vindic. C.*

## De Tortura seu Questione.

## Cap. 12.

Lib. 4. Tit. 18. Lib. 9. Tit. 41.

- 1 *Questio generaliter quid, & quotuplex. Et num. 1.*
- 3 *Questio varia tormenta. Et illa pro quibus inferantur, & a quibus statuantur, num. 4. & 5.*
- 6 *Iudicia procedere quare debeant torturam. Et que sufficiunt ad torturam, num. 7. & 8.*
- 9 *Minorum iudicia & accusationes non probant, sed puniuntur.*
- 10 *Iudicia plena. Et num. 11. & seq.*
- 12 *Homicide miraculose detecti. Et num. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20.*
- 21 *Iudicia super quibus quis est torquendus, an communicanda reo.*
- 22 *Tortura danda quis inire esse debeant. Et modus habenda questio- nis, num. 24.*
- 23 *Ieiunius torquendus est.*
- 25 *Tortura forma, qualitas, quantitas, modus, & interrogaciones quo pacto fiant. Repetitio quando, & quoties facienda, num. 26. & 27.*
- 28 *Torqueri qua persona non possint iure scripto: & iure Gallico, item num. 29.*
- 30 *Tortura exhibenda fines.*
- 31 *Tortura num sufficiuntibus probationibus detur.*
- 32 *Tortura an detur pro detegendis sociis criminis.*
- 33 *Tortura rationes.*

¶ Per questionem ¶ seu torturam aut tormenta, fit etiam occultorum & sine testibus gestorum probatio, ex præsumtionibus quibusdam, vt tortura videatur esse effectus præsumtionis. *l. fin. de quest. P.* Questio generaliter dicitur, inquisitio rei dubie: & non tantum tormenta continet, sed omnem inquisitionem & defensionem mortis, *l. 1. §. questionem autem, de Senatus. Sylla.* Gallice vocamus vulgo questionem *la gehenne*: hæcque manauit appellatio, a verbo Hebræorum גהנון *gehinnon*, id est, vallis hinnon. Is erat locus iuxta Hierusalem, vbi immunditiæ proiecebantur & cadavera comburebantur. Dicunt & גהנון *gehennam*, infernum locum mortuis deputatum. Erat hinnon locus ab eius domino ita dictus, vbi erat Idolum Moloch, cauum æreum, quo concludebantur pueri macrandi, & igne circumiecto necabantur: tympanis circa interim percussis, ne miseri cruciati euilatus audirentur, vt conuicias ex c. 3. Hieremæ, & 4. Reg. 23. Inde nostris *Schenne*, cruciatus moriturorum & ad mortem damnandorum.

¶ Questio ¶ duplex est, ciuilis & criminalis, hoc est, de ciuilibus negotiis, vel criminalibus. Quod facile erit distinguere ex his quæ in disputationem incidunt. *c. intelligitur, de verb. signif.* Secundum vero communem tractationem questio de criminibus intelligitur: & Iudex questionis, is qui cognoscit de crimine pu-

blico, *ad leg. Cornel. de sicar. & Quæstor qui præst iudicio capitali: & tormentis, cogitur fateri reatus, vt apud Virgillum, 6. *Æneid.**

*Quosine hæc Rhodamantus habes durissima regna,  
Castigatq; audig, dolos subitq; fateri,  
Quæ quis apud superos furto lætatur inani,  
Dissili in feram commissa piacula mortem.*

Et proinde quæstio in criminalibus dicitur, interrogatio & responso per tormenta facta. Et ita per quæstionem intelligere debemus tormenta ipsa, & corporis dolorem ad eruendam veritatem, & malam mansionem, *l. item apud Labeonem. 15. §. quæstio nem. & §. quæstionis, de iniur. P. c. illi qui, 5. q. 5. §. Sunt enim tormentorum ad eam rem variæ species, quas norunt quilibet iudices & pragmatici: vt mala mansio, numella, taxilli, mantilæ, pondera & similia, quæ torquendo corpus & dolorem incutiendo, & ratio cogunt verum occultum tortos fateri. Quare & negatio victus inter tormenta est, *d. l. item apud, §. quæstionem, de iniur. l. 2. §. si quis autem, de vi & vi ar. l. nemo carcerem, de exat. trib. lib. 1. o. C. ferat iuuenibus adhibita, ad reuelandam veritatem. l. fin. & ibi glo. in ver. seruos, & ibi Bart. in 1. oppos. & Bald. de iis quib. vt indig. vide l. de minore, de quæst. P.**

4. *De criminationibus quæstio habetur, & pro his scrutandis. l. 1. eod. Id tamen non semper, neque in omni causa, nec in orani persona. Sed cum capitalia & atrociora maleficia aliter explorari & inuestigari non possunt. Paul. in l. dicitum. D. Aug. 8. eod. iur. Si de crimine maiestatis agatur, vel fraudati census, c. quæstionem, 12. q. 2. pro beneficio, l. 3. de q. C. pro supposito partu, l. super statu, 9. eod. C. pro falsitate testamenti. l. cum testamentum, eod. pro rebus ab hereditate subtractis, l. fin. eo. C. l. fin. §. licentia, C. de iure delib. l. 1. de iure iurand. prop. calum. dan. C. si testes vacillent, tam in causa civilium quam criminali propter suspicionem falsi, §. si vero ignoti, de testib. in auth. lex libero, 15. & l. vnus, 18. §. testes, de quæst. P. c. iueras, de presump. Regula autem poni potest pro criminationibus, in quibus pœna capitalis imponitur, torturam statui posse. Sed & propter mendacium quis torqueri poterit, Roman. consil. 8. Bart. in l. fin. de quæst. vide deci. Boeris, 163. nu. 21. & pro furto. Bart. in l. fin. de quæst. P.*

5. *Quæstiones si statuuntur non a priuatis, sed a iudice idoneo, qui habeat potestatem causarum que meri imperii dicuntur: nam tortura ad pœnam eius est generis, Bald. in l. i. ea, de iis quibus vt indign. C. per l. defensores, de defensor. ciuita. C. vt per pedaneos iudices imponi non possit. Bart. in l. 3. de iurisd. omn. iud. P. Neque temere ad eam perueniendum est, sed ordine constituto, vt non nisi prius certum sit, maleficium fuisse commissum, ad torturam perueniatur, l. 1. §. item illud, ad Senat. Sylla. P. gloss. in ca. dilecti, de for. compet. l. si quis, §. acceruum, ad leg. Corn. de fals. l. 1. §. hac verba, ne vis fiat et. P. quia delictum est veluti preparatio pœnæ, l. aliud est fraus, de verb. sig. De hinc aliqua iudicia sunt, eaque vrgentia, quod qui torquendus est, illud commiserit, l. 1. §. fin. & l. vnus, §. in ea, de quæst. P. & l. milites, eod. C. consil. Caro. 5. Imper. de caus. capital. art. 20. neque tortus aut confessus in quæstione exhibita sine iudicis præcedentibus, sibi præiudicat: etsi in confessione perseuerauerit. Quia a quæstionibus iudicia criminalia non incipiunt, l. diuus, §. l. maritus, 2. o. C. l. pen. de quæst. P. l. milites, 8. C. eod. l. 2. 3. §. si fals. in l. 1. C. p. auis exceptis, in quibus suspicio & presumpcio vehementis est pro iudicis: vt quando torquentur serui pro criminationibus a iustitiam dominarum, c. quæstionem, 12. q. 2. aut si maritus dicatur vtrorem occidisse, l. vlt. ad leg. Corn. de sicar. C. si agatur de occiso domino, vt liquet ex tit. ad Senat. Syllana. Si certus sit percussor l. penult. ad Syllana. & in similibus. Alloquin enim per se fallax ista torrens probatio. Quod ex verbis constat Ciceronis pro P. Sylla. Quæstiones, inquit, nobis seruorum ac tormenta munitur, in quibus quamquam nihil periculi suspicamus, tamen illa tormenta gubernat dolor, moderatur natura cuiusq; tum animi tum corporis, rege quæstor, si est libido, corrumpit spes, infirmat metus, ut in torrens & angustis, nihil veritati loci relinquitur, &c. Et ideo omnino ei non est fidendum. Nam plerique tanta patientia sunt in tormentis, vt ea contemnant, neq; per ea extorqueri ab illis veritas possit seruantes appriate que in aliis mandat Horatius, 1. Episto. lib. epist. 8. ad Lolium.*

*Arcanum neq; tu scrutaberis vilius vnguam,  
Commissumq; reges, & vino tortus & ira.*

Nota Calani iudi in subeundo igne constantia, seu stulta immobilitas. Omitto taciturnitatem in tormentis Harmodii & Aristonis, & alterius Theodori apud Lulium torti a Tyranno. Alii au-

tem tanta sunt impatiencia, vt malint in quouis mentiri, quã tormentata pati. Habes exemplum apud Valer. Maxim. lib. 8. c. 4. de M. Agrii argentarii seruo. Quo fit, vt neque pertinaces, nec nimium timidus vnquam vel vix verum fateantur. Et vt quidam, non tantum se, sed etiam alios falso criminentur. l. 1. §. si quis vltro, & §. quæstioni, & l. dicitum, l. de minore, §. tormenta, de quæst. P. q. Ad denda sitaque sunt iudicia ante torturam, quæ cum ipsius confessione probabunt simul, non autem separatim tortura: aut iudicia etiam sola per se, quia ex præiuditionibus solis nemo damnandus est capitaliter, l. absentem, de pœn. P. etsi ex iudicis indubitabilibus plerumque ad multam pecuniariam fiat damnatio. Alex. consil. 15. vol. 1. consil. 116. vol. 3. Paul. Caltron. consil. 197. incip. vna inquisitione. Et ita puto variæ species, quas norunt quilibet iudices, de leg. 1. cum Saliceto, in l. ea quidem, C. de accus. & in l. i. quis, per illum text. de adulter. in l. 3. ad leg. Jul. maiest. P. qui dicunt ex indubitatis iudiciis, aliquem capitali pœna damnari posse nõ ex dubiis. l. si famul. et c. i. C. Si quidem arbitrator neminem capite damnandum, nisi ex lucidis & indubiis probationibus, l. si. C. de probat. l. absentem, de pœn. P. vbi ratio, cõuictio vel confessio pœna illis reo, l. qui sententiam, 16. C. de pœn. Sed & illud receptum ex iudiciis si quædam pro reo, alia contra eundem facere possunt, neminem subici torturæ, sed contra absoluedum, Hippolyt. in sua praxi, in ver. diligenter, num. 19. v. de Boer. quæst. 161. num. 10. vbi ita iudicatum est, quia in obscuro, & in pœnis, ben gulo sententia sequenda est. l. semper in obscuro, de regul. iur. P. cap. in panis, eod. in 6. & vna presumpcio aliam tollit, l. cum de indubio, de proba. P. l. diuus, de integr. rest. Vt bona fama elidit iudicium contrarium. l. de minore, §. plurimum, de quæst. P. Sed & Felinus addit, extortam patris confessionem metu, ne torqueretur filius, non ei nocere, in c. adferte, de præsum. per rationem §. si de noxal. act. & l. isti quidem, quod met. caus. P.

¶ Iudicia si porro quæ sunt sufficientia ad torturam, non licet omnino describere, quia plerique arbitrio iudicis examinatur. Nam, vt ait Cicero, 6. Ferr. Est boni iudicis paruis ex rebus coniecturam facere vniuersi, que, & cupiditatis & contumencie presumpcionis, sceleris parati. Iudicia ab indicando dicta sunt, demonstratua signa veritatis latentis, vt in l. instrumenta, & l. fin. C. de probatio. Signa certissima sceleris Cicero quædam ostendit, idem 3. in Catilin. adde l. de minore, §. tormenta, de quæst. Ac mihi quidem, inquit, cum illa certissima visus sunt argumenta, atque iudicia sceleris, tabella signa, manus, deniq; vniuersi, confessio: tum multo certiora illa, calor oculi, vultus, iacturitas: sic enim constupuerant, sic enim terram iniecerant, sic fursum inter se nonnunquam conspiciabant, vt non ab aliis indicari, sed ipsi a se viderentur. Iudicia maioris certitudinis sunt, quam presumpcionis simplices, vt ait gl. ff. in l. cum probato, de probatio. Et quædam ad inquirendum contra suspectum inducere possunt iudicem, quæ tamen non sunt idonea ad torquendum suspectum.

¶ Carolus V. Imperator, in constitutione de capitalibus causis, art. 1. re & prohibuit, ne quis in iudicis maleficiorum seu mathematicorum, id est, eorum qui maleficis artibus prohibitis vtuntur, ac præiugium & diuinare presunt, vicietur torquetur, sed potius huiusmodi mathematici & accufatores puniantur: quod cum iure civili conuenit. l. item apud Labeonem, 15. §. si quis Abrologus, de iniur. P. l. nemo, de mathem. C. 1. de sortileg. ¶ Iudicia si autem alia plena videntur quibusdam. Primo, fama, quæ circumfertur aliquem crimen commississe: sed hæc non plene probat, vt dictum est, per se, sed cum aliis: quia plerumque spargitur temere, vel ab inimicis falso euulgatur, vide Alcia lib. 1. Parerg. c. 6. Quintil. lib. 5. c. 3. & decla. 18. Lucia. de calum. Secundo, quod crimen simile aliud ante quis commiserit, l. capitalium, §. solent, de pœn. vel visa fuerit illa persona conuersari cum suspectis eius sceleris. Tertio, si illa pectora in locis suspectis & periculosis visa sit. Quarto, si præcesserint homicidium iniuriæ verbales, minz verberum prolate a suspecto, vide Boer. quæstio. 163. & quæst. 166. vel illis alia inter se am & suspectum, quia sæpe ex ciuilibus solent nasci criminales controuersie. l. properandum, de iud. C. Quinto, onerat suspectum accufatio cõstans & iurata læsi, quamquam non probet. l. qui sententiam, C. de pœn. l. si quis gratis, §. 1. ad Senat. Syllan.

¶ Sexto si inducit suspicionem & iudicium, fuga suspecti post crimen admissum, & facit semiplenam probationem, gloss. & Bald. in l. admonendi, de iur. iur. P. Iusque Saxonicum ait: haberi fugientem pro confesso, libro 2. iuris Saxonici art. 33. proba. §. la per hoc, de coll. in auth. l. 1. C. vt omnis iudic. tam civil. quam crim. & dicunt,

& dicitur, fugam signum maleficii commissi esse, & indicium sufficienti ad torturam. *§. si vero etiam quidam, de exhib. reis, in anth. l. consiliario, de assessor. C.* Fuga tamen cum animo fugientis comparanda erit. *l. quis si fugitivus §. idem, de edil. ed. P.* Plura de hac suspitione fuge vide apud Iulium Clarum lib. 5. §. fin. quæst. 27. præct. criminal. Septimo, si quis visus fuerit fugere cum gladio educto seu euaginato, ex loco ubi mortuus inventus est: nam & hoc indicium sufficit ad torturam. *faco. de Bellouisa, in tracta. criminalium tit. de quest. Bart. in l. fur est manifestus, per illum text. de fur. P. Bald. in l. no que natos, de probat. C. Paul. in l. fin. §. item quare que dicitur in indicia in dubitatis, eod. tit. C.* Octavo, si aliqua res suspecta inueniatur in loco malefici, puta vagina, gladius, calceus, vel aliud quippiam eius. *ca. uano §. fin. de homicid. Alberi. in l. indicia certa, C. de rei vindic. Bor. dec. 166. nu. 5.* Nono, conscientia sceleris cum quibusdam indicis tuadet de occultis contra aliquem inquiri & exponi eandem questionem. Sic Bessus cum occidisset patrem, & nemo præter ipsum sciret, cum iret carnatum, pergulam accepit vtridam hincindum deturbaretur eum faceret, cur id faceret interrogatus, respondit, e quod nimium diutius mentiri essent, exprobantes quod patrem occidisset: quo indicio tortus tandem fallus est crimen, ut ait Plutarchus, *lib. de seranami vind.* Conscientia propria illi fuit criminis iudex: cum conscientia cogat plura etiam de se suspicari, & plura dici de se putare, vel detegi, quæ aliter se habent: veluti forex suo indicio perit.

13. *§. Sic* narrat Procopius in historia Gothorum, Theodoricum cum occidisset Boetium & Symmachum foerum eius in merito, cum in mensa oblatum ei fuisset caput piscis, sibi perstraxisset videre caput Symmachi, atq; eius horrore in phrenesim incidisse: unde paulo post obicit. *§. Caput* etiam sacerdotis Iouis Hopplositii in Caria locutum est, & detexit homicidam Cercida, qui a reia ignorabatur. *Arist. lib. 5. de part. animal. ca. 10. §. Detexerunt* & indicantur præter ordinem rerum Grues, Ibyci & Regini ex Italia poete Lyrici interfecit. Is enim cum occideret in solitudine aliqua a latronibus, & superolarent casu Grues, illis dixit, ille meæ vitricis erunt. At postea ignoro crimine per multum tempus cum latrone latuissent, accidit vtridam in teatro sedentes latrones cum præteruolantes Grues vidissent, dixerunt, *id est ibi videtis, id est, in vtricis, Quæ* verba cum quidam ex adstantibus audiuisset, Magistratui indicauit, atq; lo caput tortique crimen confessi sunt, & damnati. *Plutarch. in libello, de fuisit loquaci in e-pigram. graeco, tit. Antiphasia sibi, ibi te dicitur, &c.* Et ita vt scripsit Antonius, in monisyllabis.

*Boycus ut perit, vindex fuit altinolans Grus.*

16. *§. Et* Archilochi poete interfecitores arguit, & indicauit ipse Apollo Delphis. *Plin. lib. 7. c. 29. §. Per* somnum etiam caupo homicida socii, socio in somnio detectus: scribit enim *Valerius Max. lib. 1. c. 7.* ex duobus sociis Archilochi vnum nocte quadam ad cauponem declinasse, & cauponem trucidatum socio in somniis apparuisse, opem implorasse, tandemque obsecrassè, vt qui vitæ suæ auxilium ferre neglexisset, necis saltem vitioe non denegaret. Corpus enim suum a caupone trucidatum, tum maxime ferti ad portam intercore coopertum: eum autem tam constantibus familiaris sui precibus compulsam, protinus ad portam curruisse, & plaustrum, quod in quiete demostratum erat, comprehendisse, cauponemque ad capitale supplicium adduxisse.

18. *§. Pro* indicio certissimo etiam habitum est referatio & emissio sanguinis occisi & vulneris, præsentis homicidæ, vralibi docuitur abunde, lib. 3. tit. 5. Syntagm. cap. 10. nu. 9. *§. Et* docet Valer. Marcus Martiensis, lib. de doctrina p. mitica. cap. 21. per indicium sortium iacturatum deprehensos esse in delicto occulto Ionatam, *Reg. 14. & Achan, Iosua 7. Prouerb. 16. & Ionam, Iona cap. 1.*

10. *§. Refert* Plutarchus, de comparat. terrest. animal. & marino. tria maleficia per anomala indicia detecta punita. Primum homicidii, quod detexit canis, qui cadauer domini interfecit feruabat, Pyrrho cui cum a fesset quietus, in aduenientis homicidæ summo impetu insurrexit, vnde comprehensus, torti, scelus confessi sunt & damnati. Ad dit & Hestodi interfecitores, a cane ipsius proditos, pœnas dedisse. Et tertio, sua memoria accidisse ait, vt canis dicitur Capparatus, templi Eleolapii custos, cum vidisset nemiorem ædituorum sua voce commoueri, sacri legis fecutus est quocumq; profugeret, cibum eius recusans, donec agnitus canis illum sacrilegum detexit: qui comprehensus, tortus, passus, pœnas luit. Refert de alio homicidæ a cane detecto in Epiro *Plin. lib. 8. c. 40.* Sūt & alia indicia apud interpretes declarata, quæ prætermitto: ne

longior sim quam res postulet. *§. Post* indicia vero perperam legitima sint, & idonea ad torturam statuendam: dubitatum est, num edere teneatur iudex suspecto capita indiciorum, vt respondeat. Et plures sunt in hac parte sententiæ, quas refert Iul. Clarus, lib. 7. sent. iuris, §. fin. in præct. criminal. q. 64. num. 28. Et refert laic opinionem communem esse, si petatur ei debere: sin minus, posse sine editione iudicem ad torturam peruenire. Sed vt video, in Galha antequam ad sententiam condemnationis torturæ perueniatur, melius fit, cum reus examinatur a iudice, vt respondeat libere quæ voluerit, visisq; responsionibus ex scripto statuatur, nū exceptiones aliqua per illum opponantur, quæ præsumptiones & indicia contra illum facientia elidant, si probetur: & tunc ad probandum releuantia ante torturæ mentionem admittatur. At si nihil quod releuet deducatur, vel si nihil probetur, remanentibus vigentibus indicis, ad sententiam & executionem torturæ perueniendum est: nisi prouocatio fiat, quæ executionem differt, *l. 2. de appellat. recipi. & ibi interpr. Guido Pap. decif. 74.* cum eius executione non sit reparabilis: vt merito veniunt sit ipsis iudicibus inferioribus, post appellationem etiam præsentare seu exhibere reis torturam. *Bald. ad d. l. 2. & ad l. generaliter, §. sed iuramento, 2. col. vers. sed quid si est talis.* Sitamen appellatum non fuerit, antequam torquendus alligetur, sed tunc tantum: non obstare prouocatione ad torturam proceditur, vt placuit curiæ supremae Parisiensis, refert *Pap. lib. 24. v. h. p. aref. tit. 9. aref. 13.* Sed & in iudiciis criminalibus, in quibus non admittitur appellatio, vt si coram latrone fiat discussio erroris, vel alterius criminis cui non est remedium appellationis concessum, non obstante ea ad torturam peruenitur. *§. Et* tunc reus præsentare regio procuratore regioque patrono, necnon iudice eiusque actuario, duobus etiam causidicis, apparitoribusque vocatis torquebitur. *Imbert. lib. 3. in situ. foren.* Iure ciuili interdum admittebantur accusatores, & socii criminum, *l. 1. §. 1. de custo. reor. lib. 9. C.* aliquando aduocati & procuratores reorum, *l. si postulatuerit, §. questionem, ad leg. Jul. de adult. P.* Sed ab it vtrumque merito in desuetudinem, propter fraudes, quas aduocati & procuratores præsentés possent committere. *Alberi. in v. de questionem, in fin. Ang. ad l. custodias, de quib. ind. P.* Et certe quidam videtur esse abulus, vt procuratores & aduocati Regis, qui vices agunt aduersarii & accusatoris in criminibus, inter tormentis, *§. leinus* ad torturam duendus est, qui saltem non comederit per decem præcedentes horas. *l. Clarus. præd. quest. 69. §. fin. num. 39. ubi citat auctore. §. Modus* pro iudicem definitus & gradus torturæ sequendus, qui statuit pro modo indiciorum. Nam pro indicis non sufficientibus, vel imperfectis, vt puta pro vno teste de visu non maiore omni exceptione, vel pro duobus loquentibus singulariter de diuersis separatim indicis, non statuet plenam torturam, vel eculeam: sed leuem, vel metum torturæ, vel exhibitionem. Patant enim esse gradus torturæ quinque. Primo, minas detorquendum. Secundo, condictionem ad locum tormentorum. Tertio, spoliationem & ligaturam: nam hæc metum incutiunt, & habetur pro specie torturæ, *Bald. in l. interpositas, de trans. C.* quamuis certe non vere in his sit tortura, & eo metu confessio voluntarie non metu facta dicatur. Quarto, eleuatio in eculeo. Quinto, successio per funem & lapsum, *modus viciatus adhibitis ponderibus interdum pedibus rei, videtur de ea loqui, nullus ad l. Jul. maiest. C.* In ligatura adhibent quidam taxillos, & hoc dicitur moderatio torturæ, quæ non perimentur omnibus iudicibus. E vestigio autem sententiæ torturæ dicta questionis instrumenta explicabuntur. *§. Que* reus excrucietur, *vide consuet. Ludo. 12. art. 112. & 113.* antequam ad alios actus iudex & consilium diuertant: nisi forte nox, aut iusta quæpiam causa in posterum diem cogat negotium reliciendum. Interim tamen summo silentio sententiæ tremenda, ne detur reo appellandi vel responsiones falso texendi occasio.

*§. Torturæ* autem qualitas & quantitas statuatur secundum morem regionum, nullis adhibitis nouis tormenti generibus, quæ magis ad carnifices immanes, ad Phalaridem vel Peryllum quendam, quam ad Christianos iudices pertinent. *varias species tormentorum enumerat Mar. in l. 1. num. 27. de questio.* Quare merito rei sunt delicti & necis, si modum excedant consuetum. Ita enim questionem haberi oportet, vt tortus saluus sit, vel innocentia vel supplicio. *l. questionis, 7. de questio, vide quando index accusetur, vel ex culpa, vel excessu tortura. Barto. in illa lege. Belli, consil. 84. num. 12. Iul. Clarus. ubi supra. num. 37.* Subinde actuaris, iudice verbis præeunte, notis mandabit tormenti genus, quantumque illis fuerit impetus, quotiesque inflictus, qua fronte,



constantia. duritiave illum sustinuerit: quæ ante cruciatum. in iplo cruciati, & postea statim responderit. l. de minore. §. tormenta, de quæst. P. Tortura namque peracta, responsa ad iudicium reducuntur. num vel ex confessione firmentur iudicia. & sufficient ad condemnationem: an vero negatione purgata censentur, & sufficient ad absolutionem, vel totalem, vel a pœna corporali.

26 ¶ Quando quis confessus est in tortura, non statim illa confessio probationem facit, nisi reus ratificet eandem a tortura remorsus in iuris auditorio, Boer. decis. 163, num. 18. Panorm. in c. cum in contemplatione. num. 17. de reg. iur. Et ibi Io. Andre. idque expresse apud acta extra carceres & tormenta. Atque illa ratificatio non statim post torturam fieri debet, aut exquiri, sed post lapsum saltem vnus diei: ne metus tormentorum adhuc recens, qui mentem interdum turbat, perseveret. Et in hoc arguendi sunt præcipientes iudices, qui nitra acceleratione cogunt quodammodo, quæ vera non sunt sepe fateri. vide Ango. in l. de custo. reo. C. Bart. in l. 1. §. diuus Severus, de quæstio. P. num. 3. Quod si in auditorio iuris neget, & reuocet quæ factus est in quæstione, repeti debent tormenta, Bart. in l. vnus. §. reus, eod. Boissus de tortura. num. 34. qui ita in praxi seruari ait, & Simancas, de heret. c. 63, num. 43. tanquam ex iudicio confessionis nouo: sicuti ex nouis iudiciis repeti potest tortura. l. repeti, 16. §. L. vnus, 18. §. 1. de quæstio. P. l. §. si certus, ad Syllania. P. Sed si post repetitionem perseveret coram iudice negatiua extra tormenta, sine nouis iudiciis denuo quæstio repeti nequit post tertiam torturam, ne in infinitum procedatur ad tormenta: sed erit absolendus, si conuictus aliunde nõ sit. Quod si in tormentis constanter neget reus, videatur pargasse iudicia, Alberic. in rub. de quæstio. C. num. 9. Et ad l. 2. num. 2. eo. P. Boer. decis. 163, num. 12. & est sub se ieiunare saltem relaxandus, Marfil. in l. repeti. de quæstio. P. num. 24. Et hæc est communis praxis, quamuis Gomez, c. 13. delict. num. 19. dicat diffinitive absoluedum. Quod Gallia non seruat, sed ibi statuitur ex consuetudine iudices, non liquere: Qu' il sera plus amplement enquis. Copendant est largi, a la charge de se représenter si besoin est. Aliquando etiam si iudicia plene purgata non sint, statuuntur pro modo delicti & iudiciorum, leuiiores pœnæ quam pro crimine probato debeantur, vel ad remos. vel ad pœnam pecuniariam. Repetitur fit tortura, si videatur esse opus iudici ex causa, vel quia leuiter tortus primus fuit, vt iterum sufficienter torqueatur: dummodo in prima tortura sit protestatus iudex, quod eum iubeat a tortura deponi, vt iterum torqueatur: & ita dicat cum deponitur, iudex, se libere animo repetendi. Si tamen sufficienter semel tortus fuerit, & nihil confessus fuerit, non potest sine nouis iudiciis repeti, vt tractant Dya. & alii in l. repetendi, de quæstio. Alber. in rub. C. de quæstionib. Alexand. consil. 5. num. 4. volum. 1. Bartolus tamen in l. vnus, §. reus, num. 2. testatur consuetudinem in praxi seruari, vt etiam repeti possit hic tortura. Sed ego desiderarem iudicium hic maturum iudicis & arbitrium, expensis circumstantiis & iudiciis vrgentibus criminum, ne temere fiat repetitio. Et melius fieret, si leui tortura primam tentarent, num possent extorquere verum a reus: postquam, si contentu tormentorum vident pertinaciam aut magis iudicia colorari, non alienum est a iustitia durius illos torquere iterum, iuxta præcedentia iudicia si vrgent valde. Multum autem iuuabit iudicem in hac tormentorum quæstione absolueda, quomodo reus antea vixerit, & in qua opinione habitus fuerit, considerare. d. l. de minore. §. tormenta, & l. non omnes, §. a barbaris, de re milit. P. l. tutor quoque, §. quæritur, de susp. tutor. ca. cum in iuuentute, presunt.

27 ¶ Des die vero torturæ inferendæ, in grauioribus sceleribus quæ notioris accelerationem desiderant, non dubitatur quin festino quoque fieri possit: in aliis, minime. l. 3. C. de quæstio. Quomodo autem interrogatio generalis esse debet non in indiuiduo, docet l. 1. §. qui quæstionem habiturus, de quæstio. P. Et quod incipiatur a timidiore, l. 18. eod. Et hæc intelligi par est, de personis quæ torqueri possunt.

28 ¶ Porro iure omnes torqueri possunt in casibus, vbi tormenta recte cum sufficientibus iudiciis statuuntur, & liberi & serui, viri & mulieres. l. nemo, C. de episc. audien. Excipiuntur autem iure scripto, in dignitate aliqua positi, illustres, & eorum progenies, nepotes, & pro nepotes, l. diuus Marco, 11. C. de quæstio. decuriones: nisi in crimine maiestatis, l. decuriones, 16. Et seq. eod. l. omnes iudices, de decurio. lib. 10. C. innocentes, l. penult. eod. C. milites, l. milites, eod. Doctores, Cynus ad l. milites, C. de quæstio. Et in l. 4. ad leg. Jul. maiestat. C. ita seruari in ducatu Mediolanensi tradit Clarus, lib. 5. §. fin. quæst. 6. num. 16. Clerici, nisi infames, Panormi.

in ca. cum in contemplatione, de regul. iur. senex decrepitæ ætatis. Trauell. tracta. de pen. temperan. causa 8. l. 3. §. ignoscitur, ad Syllan. P. Verendum enim ne in tortura deficiat, & subtrahatur ira iudicio: seruus aduersus dominum, paucis exceptis, de quibus in l. 1. 6. & 7. C. de quæstio. l. 3. & 50. eod. tit. P. nec aduersus tutores vel matres domini sui, l. 2. C. eod. non liberi famuli aduersus dominos, l. 1. §. si seruus, eod. P. Nobiles, l. nullus, C. ad leg. Jul. maiestat. minores quatuordecim annorum, excepto crimine læsæ maiestatis. l. de minore, 10. Lex libero, 15. §. 1. de quæstio. P. in quo torquentur: in aliis vero, loris, vel ferula, vel virgis possunt terri: item mulier prægnans, l. prægnantis, de pen. P. sed & de lactantibus, placuit Senatui Mediolanensi, 11. Maii 1557. quendam felicitatem, testem quæ puerum lactabat non esse torquendam, vt refert Iulius Clarus, præ. q. 64. num. 25. Item excipitur, & qui de se confessus est, ne in caput aliud torqueretur. l. repeti, §. 1. de quæstio. P. l. 4. C. eod. Sunt & aliæ personæ iure a tormentorum examine exemptæ.

¶ At in Gallia, promiscue omnes cuiuscunque dignitatis & nobilitatis sint, cum in calentioribus delicti iudiciis torquentur: si iudicia duorum idoneorum testium fide constat, vt ait Imbertus lib. 3. Institut. forens. & alii, testatur Guillelm. Bened. c. ad ver. mortuo mag. testatore, num. 222. Trauell. de vera nobilit. c. 10. nu. 134. Anfrer. in stylo parlamen. c. 19. Censeo tamen, & mulieres prægnantes, aut nimium iuuenes, & decrepitos, excipiendos. Verum aliquando si maximum sit scelus, num terri vel exhibitio tormentorum debeant, & si iudicia concludant, in dext. vir bonus ipse dispiciet. ¶ Fines i torturæ sunt, pœna, indagatioque veritatis. Interdum enim tormenta statuuntur ad pœnam criminis, cum in vinculis vel numellis quis continetur, vel in hypogeiis, quæ vocant Infernes, concluditur. Item dum successi maddicitur, quæ vocant L'estrápade, vel si in mala mansione extenditur ob maleficia, aut si legatur. vt in l. si hominem, 7. de pos. l. item apud La-beonem, §. quæstionis, verbo, de in iur. P. P. Possimus & ad pœnam referre tormenta fugationis, verberum, & similia, de quibus in pœnis criminum dictum: & de hac tortura hic non agitur, sed de ea quæ irrogatur ad veritatem eruendam in defectum probationum.

¶ Nam iudex qui plenas probationes habet eius quod interrogat reum torquendum, peccat mortaliter, si eum subiciat torturæ. Sed & si quis instat, dictus parte civile, temere accusans, ex cuius accusatione subicitur quæstioni reus, si nihil reus in tortura confessus fuerit, actionibus de calumnia conueniri & accusari potest, per absolutum reum, ex constitutio. Francil. l. ann. 1539. arti. 84. Solent tamen conuictum de crimine negantem iudices communi practica subicere quæstioni, ad plenissimam probationem, vt ipse suo ore confiteatur, etiam eo colore adhibito, vt de sociis velint eum interrogare. Et ita seruari in Gallia video. In Italia quoque, quod pluribus Doctorem sententis præbat Iul. Clarus, §. si. lib. 3. in practica crimin. quæst. 64. nume. 7. Papius & ita iudicari ait, lib. 24. Rhapsod. arest. tit. 9. arest. 1. ¶ Et quæstio iure communi quis non debeat interrogari de sociis delicti, nec pro illis detegendis torqueri, l. repeti, de quæst. P. l. fin. C. de accusa, tamen aliud seruatur in praxi communi, idque glo. ait, in Leon. ideominus, & ibi Bald. de accusa. ¶ Quare & qui mandato alterius occidit, potest torqueri super eo qui mandauit, & for pro sociis furti. Bart. in d. l. repeti, de quæstio. Franc. Areti. consil. 61. incip. in causa illorum, de Manjo. Ratio autem potior torturæ inferre, de qua interest Reipubl. delicta manifesta esse & detegi, vt puniantur. l. eum qui nocentem, de in iur. P. l. ita vulneratus, ad leg. Aquil. P. Atque ita more iurorum inductum est, vt delicta quæ clam committuntur semotis testibus per tormenta appareant. Cic. in Part. orato. Inl. Paul. lib. 5. recep. sent. lib. 14. §. 16. Inueniuntur que tortura in defectum probationum. Andre. de heretia, ad ca. 1. §. in super. colum. 1. de contum. int. domi. Et fidel. in visibus feud. Sed & tortura purgationis instat accusato, vt supra diximus.

De Testibus. Cap. 13.

Lib. 22. Part. 5. lib. 4. C. tit. 20. lib. 2. Decret. tit. 20. & 21. Lib. 2. de extit. 10. Lib. 2. Clem. tit. 8.

- 1 Testes qui dicantur, & vnde, & quid testimonium.
- 2 Testium alii idonei, alii non, eorum species.
- 3 Testimonium de quibus seruetur.
- 4 Testes quando dicuntur idonei, & primum vocandi a iudice.
- 5 Testimonium ferre possunt qui non prohibentur nominatiui, & qui prohibentur, & seq.

